

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 8 juli 2009

Mål nr

Ö 5345-08

SÖKANDE

AH

Ombud: Advokat ED

MOTPART

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

SAKEN

Resning

TIDIGARE AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom den 21 augusti 2000 i mål B 5045-00

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår resningsansökningen.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

Svea hovrätt dömde den 21 augusti 2000 AH för grovt narkotikabrott till fängelse nio år och beslutade att han skulle utvisas ur riket med förbud att återvända hit före den 16 juni 2015. Domen vann laga kraft.

AH har ansökt om resning.

Riksåklagaren har motsatt sig att resning beviljas.

SKÄL

Bakgrund

AH dömdes av hovrätten mot sitt nekande för grovt narkotikabrott. Brottet bestod enligt åtalet i att han och en medtilltalad tillsammans och i samförstånd den 6 maj 2000 i de centrala delarna av Visby olovligen tagit befattning med 1 483 gram heroin, som inte var avsett för eget bruk, och därvid olovligen i överlåtelsesyfte innehaft och transporterat narkotikan.

Utredningen i målet visade att polismän varit utplacerade i och kring Wisby hotell från förmiddagen den aktuella dagen. Enligt vad åklagaren uppgav sakframställningsvis vid tingsrätten var anledningen till detta information som polisen fått. Polisinsatsen avslutades med att AH och den medtilltalade greps utanför hotellet. Den medtilltalade bar då på en kasse innehållande en väska. Väskan innehöll i sin tur den i åtalet nämnda narkotikan.

AH förnekade både vid tingsrätten och i hovrätten att han tagit befattning med narkotikan.

I målet återopades såväl skriftlig som muntlig bevisning, däribland vittnesförhör med några av de poliser som befunnit sig på platsen.

Såväl tingsrätten som hovrätten fann det styrkt att AH tagit sådan befattning med narkotikan att han skulle fällas till ansvar för grovt narkotikabrott. Till skillnad från tingsrätten uttalade hovrätten dock inte att AH hade förvärvat narkotikan, utan i stället att ”åklagarens bevisbörda för att AH tagit sådan befattning med narkotikan som påstås i gärningsbeskrivningen är uppfylld”.

Parternas inställning och utredningen i Högsta domstolen

AH har i Högsta domstolen, som han får förstås, vidgått att han mot en utlovad ersättning på 120 000 kr transporterat narkotikan från en bil i Almedalen till Wisby hotell. Han har till stöd för sin resningsansökan anfört i huvudsak att brottet varit en direkt följd av en polisprovokation samt att ett av vittnena både vid tingsrätten och i hovrätten undanhållit domstolens samtliga aktörer sanningen om provokationen och dessutom medvetet lämnat felaktig information, vilket påverkat utgången i målet.

Riksåklagaren har bekräftat att det efter hovrättens dom framkommit att polisen använt sig av provokativa åtgärder för att få bort det aktuella narkotikapartiet från marknaden. Enligt riksåklagaren uppträdde på polisens

uppdrag en s.k. infiltratör som köpare av narkotikapartiet, vilket flera av de inblandade poliserna inte kände till och som inte heller vare sig AH, domstolarna eller åklagaren informerats om.

Med anledning av dessa nya uppgifter har vid Åklagarmyndighetens riksenhet för polismål förundersökningar verkställt om bl.a. eventuellt olagliga arbetsmetoder vid polisen. Vid dessa har enligt riksåklagaren framkommit bl.a. att AH, genom uppgifter ur polisens allmänna spaningsregister och från polisens kriminalunderrättelsetjänst, var knuten till en person som på goda grunder kunde misstänkas vara innehavare av ett större parti heroin i Malmö. Från det partiet härrör den narkotika som AH dömts för. De två hade iakttagits tillsammans på Gotland i tiden före den 6 maj 2000. Vid förundersökningarna har också förhör hållits med infiltratören. Denne har berättat bl.a. att han kontaktades av AH och ytterligare en person därför att de hade heroin att sälja och att han förde förhandlingar med AH och den andre personen om en narkotikaaffär. Infiltratören har vidare berättat om vad som förevarit vid mötet med AH på ett hotellrum i Visby.

Riksåklagaren har mot bakgrund av den utredning som företagits efter hovrättens dom redovisat den uppfattningen att det inte finns något som tyder på att polisen eller infiltratören förmått AH att begå ett brott som han annars aldrig skulle ha begått. Enligt riksåklagaren får det nämligen anses uppenbart att AH skulle ha vänt sig till någon annan om infiltratören inte hade åtagit sig att hjälpa till. Polisinsatsen har enligt riksåklagaren – även om det inte kan accepteras att domstolarna, åklagaren och AH inte fick

kännedom om den och de bakomliggande misstankarna som föranledde den – varit i det närmaste ett typexempel på en s.k. tillåten bevisprovokation, som i princip inte skall inverka på AHs gärnings straffbarhet.

När det gäller AHs påstående att ett av vittnena undanhållit domstolen sanningen om provokationen och medvetet lämnat felaktiga uppgifter, är riksåklagarens uppfattning att tingsrättens felaktiga slutsats, dvs. att AH förvärvat narkotikan på hotellrummet, beror på att domstolen och åklagaren undanhållits information om det egentliga händelseförloppet. Riksåklagaren har emellertid påpekat dels att åklagaren i hovrätten redovisat ett alternativt scenario i samband med sitt överklagande av domen beträffande den medtilltalade och därvid presenterat ett händelseförlopp som överensstämmer med det verkliga, dels att hovrätten inte har uttalat att AH skulle ha varit köpare av narkotikapartiet. Därför saknar, enligt riksåklagaren, tingsrättens felaktiga slutsats i domskälen angående de närmare omständigheterna kring narkotikaaffären betydelse för frågan om resning av hovrättsdomen.

Högsta domstolens bedömning

Som utgångspunkt gäller att, sedan en brottmålsdom vunnit laga kraft, frågan om den dömdes ansvar för den åtalade gärningen inte kan tas upp till ny prövning. Resning till förmån för den tilltalade får dock enligt huvudregeln i 58 kap. 2 § 4 första ledet rättegångsbalken beviljas, om någon omständighet eller något bevis, som inte tidigare har förebringats, åberopas och dess förebringande sannolikt skulle ha lett till att den tilltalade frikänts eller till att brottet hänförts under en mildare straffbestämmelse än den som

tillämpats. Om den tilltalade dömts utan tillämpning av en strafflindrande bestämmelse (29 kap. 3 och 5 §§ brottsbalken) och ny bevisning gör det sannolikt att bestämmelsen varit tillämplig i brottmålet, kan resning beviljas med stöd av en analog tillämpning av första ledet av punkten 4 (se NJA 2002 s. 619).

Av det andra ledet i samma punkt (den s.k. tilläggsregeln) följer att resning också får beviljas om det med hänsyn till vad sålunda åberopas och i övrigt förekommer, finns synnerliga skäl att på nytt pröva frågan om den tilltalade har förövat det brott för vilket han dömts. Därutöver får resning enligt tredje punkten samma lagrum beviljas, om ett vittne avgett falsk utsaga och ut-sagan kan antas ha inverkat på utgången i målet.

Mot bakgrund av det uppställda kravet på synnerliga skäl och med beaktande av att resning är ett extraordinärt rättsmedel har i praxis uttalats att tilläggsregeln bör ges en restriktiv tillämpning och i fall av ny bevisning användas endast om de nya bevisen till följd av särskilda omständigheter är ägnade att framkalla tvivelsmål om den tilltalades skuld till brottet. En sådan särskild omständighet kan vara att resonemanget i den dom resningsansökningen avser verkar mindre övertygande i belysning av de nya bevisen. (Se NJA 1992 s. 625).

Det förhållandet att det förekommit provokativa åtgärder från polisens sida kan innebära en kränkning av rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6 i Europakonventionen (se bl.a. fallen *Teixeira de Castro v. Portugal* [judgment of 9 June 1998, Reports of judgments and decisions 1998-IV],

Vanyan v. Russia, no. 53203/99, 15 December 2005, och Khudobin v. Russia, no. 59696/00, 26 October 2006).

Av rättsfallet NJA 2007 s. 1037 följer att det saknas förutsättningar för att fälla någon till ansvar för ett brott som provocerats fram från polisens sida och som han annars inte skulle ha begått. Med utgångspunkt i Europadomstolens praxis har Högsta domstolen i sin dom i det nämnda rättsfallet slagit fast att rätten till en rättvis rättegång i ett sådant fall skall anses ha blivit oåterkalleligen undergrävd.

Bedömningen av om någon som föranletts att begå ett brott genom provokation skulle ha begått ett likartat brott för det fall provokationen inte hade ägt rum kan förutsättas ofta vara vansklig. Det måste med hänsyn härtill vara ett oeftergivligt krav att den tilltalade och hans försvarare får kännedom om att provokativa åtgärder har företagits, så att argumentation och bevisning i den frågan kan föras fram. Detta krav tillgodoses i de riktlinjer som numera gäller i fråga om provokativa åtgärder (se Riksåklagarens riktlinjer RÅR 2007:1; se även Åklagarmyndighetens RättsPM 2007:4). Skulle det berörda kravet ha åsidosatts finns starka skäl för att resning skall kunna beviljas i varje fall enligt tilläggsregeln, om den tilltalade har fällts till ansvar i ett mål som behandlats sedan nuvarande rättsläge – som före 2007 års rättsfall får anses ha varit något oklart för svensk del – blivit fast etablerat.

När det gäller mål som behandlats dessförinnan innebär det anförda inte utan vidare att den omständigheten att provokativa åtgärder företagits utan att den

tilltalade och hans försvarare haft kännedom om detta under rättegången skall anses utgöra tillräckligt skäl för resning. Även i sådana fall måste dock normalt förutsättningarna för resning vara uppfyllda, om det görs sannolikt att det framprovocerade brottet inte skulle ha begåtts om provokation inte hade ägt rum.

Efter hovrättens dom har framkommit att AH utsatts för en provokativ åtgärd från polisen på det sättet att en infiltratör på polisens uppdrag uppträtt som köpare av narkotikapartiet. Att detta inte kommit till vare sig AHs och hans försvarares, åklagarens eller domstolarnas kännedom får anses ytterst anmärkningsvärt. Av utredningen i ärendet framgår emellertid att det redan före det att de provokativa åtgärderna vidtogs fanns konkreta misstankar mot AH. Infiltratören har dessutom uppgett att det var AH och ytterligare en person som tog kontakt med honom därför att de hade heroin att sälja. Med hänsyn till att infiltratörens uppgifter lämnats i ett sammanhang där han själv var misstänkt för brott bör hans uppgifter värderas med försiktighet. AH har visserligen förnekat att det var han som kontaktade infiltratören. Det har emellertid inte framkommit några omständigheter till stöd för hans uppfattning, något som i förening med övriga omständigheter talar för att AH skulle ha begått brottet på annat sätt om inte infiltratören medverkat. Utredningen ger därför inte stöd för slutsatsen att förebringandet av de nya omständigheterna sannolikt skulle ha lett till att AH frikännts, att brottet hänförts under en mildare straffbestämmelse än den som tillämpats eller att en strafflindrande bestämmelse varit tillämplig i brottmålet. Inte heller finns det med hänsyn till vad som åberopats och i övrigt förekommit synnerliga skäl att på nytt pröva ansvarsfrågan. Skäl för resning föreligger inte heller

med stöd av 58 kap. 2 § 3 rättegångsbalken.

AHs resningsansökan skall därför avslås.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Johan Munck, Ann-Christine Lindeblad, Ella Nyström, Per Virdesten (referent) och Lena Moore
Föredragande revisionssekreterare: Anders Larsson